

*Åbningstale i forbindelse med Knud Odde's udstilling hos Haderslev Kunstforening.
19. april 2025. Jonas Kjeldgaard Sørensen.*

Tyrenosser dingler. Mellem gule roser.

Står skåret i træ, og er trykt med sværte på papir, som nu hænger indrammet i gangen.

Knud Odde har i årtier arbejdet i krydsfeltet mellem det visuelle og det musikalske. Med en grafisk sikkerhed og en stærk sans for farve, fortælling og krop. Hans værker er ikke bare billeder – de er karakterer, væsner. Nærmest figurer – vi kender uden helt at vide hvorfor.

Jeg har brugt denne anledning – at åbne udstillingen af Knud Odde i Haderslev Kunstforenings jubilæumsår – til at stille et spørgsmål: Hvad har den amerikanske “sejr” efter Anden Verdenskrig betydet for kunsten? Og hvad har den betydet for os som skabende kunstnere og for kunstens “forbrugere”. Marshall-hjælpens skibe bragte ikke kun varer med over Atlanten, også ideer. Et nyt sprog for former og idealer. Hvordan har de kunstneriske efterskvulp så slået sig omkring den store europæiske kulturarv er spørgsmålet?

Seimi Nørregård, performer, forfatter og billedskaber skriver om hånden som et spyd. Hånden der kan give, tigge, kræve – eller angribe. Hvor en rotation på 90 grader kan ændre håndens intention. Agression. Vores hænder har længe fulgt amerikanske bevægelser. Som balletdanserens fod der formes af tåspidsskoen, er vores hænder blevet formet af vores alliance.

I håndgemæng har vi bekriget vores “fælles fjender.”

Han tager hårdt fat lige nu, skolegårdens bølge Mister Donald Trump. Men inden ham kom, Donald Duck og Donald Judd. Med kunstens industrielle former, med kasser der rytmisk skulle hænge på væggen. Carl André' klodser. Neonrør i formationer. Fejret som de store genier, uden ornamentet, og blottet for håndens arbejde. Parallelt skaber Joseph Beuys i 1974 performancen “I like America and America likes me”, der i en skulpturel interaktion med en prærieulv, prøvede at forbinde de stadigt ubearbejdede krigstraumer fra verdenskrigene, med den evigt voksende Amerikanske ulv. Med filttæpper og den dagligt leverede Wall Street Journal, blev en dans etableret mellem ham og ulven, og mellem Tyskland og USA. Han forlod landet som han ankom, tildækket, i ambulance og over Atlanterhavet i fly. Han vendte vist aldrig tilbage.

Mens de kvindelige kunstnere på den store prærie etablerede nye og radikale praksisser, stod de store mænd i forgrunden og byggede fabrikker. Den serielle Andy Warhol der med sine middelalder mosaik gentagelser, formede popkunsten. En stærk figur, et brand, et idol, der med grafikkens serialitet, dannede et kulturelt bagtæppe for et voksende verdensmarked.

Vi står i et rum af grafik, højtryk og dybtryk, i et håndens værk med historiske forbindelser. Som er affødt af spejlingen. Jane Muus har i et interview fortalt, hvordan hun i bussen tegnede de mennesker hun mødte, spejlvendt. Hvordan motivet spejler sig i papirets evne til at tage imod sværten, og viser motivet som vi ellers går og ser det. Når grafikerens skærer i pladen, gøres det spejlvendt, som et modbillede til det færdige tryk. Alt er vendt om. Højre bliver venstre. Skriften må skrives baglæns. Værkerne på væggene vrider vores virkelighed, kiler sig ind i fundamentet, med en generøsitet, der tillader beskueren at stå endnu mere åben i mødet med den optrappende brutalitet. Det kræver forestillingsevne. Evnen til at se det omvendte, før det opstår.

I det kan der ligge en politisk pointe: At evne at se virkeligheden spejlet, at vende magtens billeder, at forstå at det, vi møder som sandhed, måske allerede er en bearbejdet overflade. Kunsten spejler den politiske samtid, og lige nu skriver Barbara Kruger på AROS's vægge med store bogstaver: TRADE WAR, som et forvarsel.

Ligesom storformatsfotografen ser sit motiv på hovedet, må grafikerens stole på sin fornemmelse for omvendt orden. Det er menneskeligt: At vi må vende tingene på hovedet for at få øje på, hvad vi egentlig ser.

I en verden hvor billedet af virkeligheden konstant bliver spejlet, vendt og manipuleret – af medier, af magten, af markedet – åbner kunsten i sin æstetik op for refleksion om fremtiden, som kunstens væsen evner at formulere vejen ind i.

Vi står i et rum dannet af en kunstners langvarige proces, som adskiller sig fra min tids projektkunstnerskaber, hvor vi hopper fra pulje til pulje, og følger pengenes politiske puls. Her. I processen frem for projektet, er tiden som rumlig dimension afgørende. Som når vi lægger nakken tilbage og ser op på stjernehimlen, ser vi et møde mellem tider. Mellem galakser. Lyset fra stjernerne har rejst fra forskellige afstande for at komme til os, for at mødes i det øjeblik, på nattehimlen vi ser.

I en babylonsk sammenkomst på tværs af tider, står vi i natten, i udstillingen - mellem blikke, skabt igennem et langt kunstnerskab.

Da jeg besøgte udstillingen, mens den stadig tog form, blev jeg mødt af et hav af blikke. Der på forskellig vis inviterede mig ind i de personer som bag blikket som vinduet for deres væsen. Blikkene er sensuelle, de er ekstroverte. De vender blikket indad. Blikkene bevæger sig, blikkene bevæger sig mellem hinanden. Blikkene former mit blik, som en maskemager der former sit eget blik ved at ændrer blikket maskebæreren bliver set med.

På en horisontlinje af blikke bevægede jeg mig i dag ind i udstillingen. En rejse jeg også vil anbefale jer at følge. De er hverdagens idoler, de er cowboyer, de er kvinder, de er mænd, de er flydende som malingen der har skabt dem. De er helte.

For der er noget om helte.

Vi har stadig brug for helte. Men måske er heltene i dag dem, som samler. Ursula Le Quin skrev en lille pamflet med titlen: *Bæreposeteorien om fiktion* i 1986, om hvordan vi skal genfortælle vores historier. Hvordan de nye heltefortællingerne, skal tage udgangspunkt i beholderen, i posen man tager med når man sanker bær og beretninger. Hvor fortællinger ikke længere skal handle om sværd og erobringer, men om dem som bærer blikkene. For vi har ikke brug for helte af den gamle verden, vi har brug for nye helte, anti-helte om man vil, der kan udfolde de dybder af eksistensen som krige og kriser graver.

Jeg tror at kunsten kan sende det blik ud i verden! Gøre blikket til en sprække vi kan træde ind igennem. Kunsten skaber ikke nødvendigvis svar. Men den skaber rum for det abstrakte. Kunsten kan skabe nye alliancer.

Så følg blikkene rundt i udstillingen, stil spørgsmålene til de nye helte i billederne og lad grafikkens nærværende hænder omfavne jer.

Med de ord vil jeg gerne erklære udstillingen for åben.

Tak.